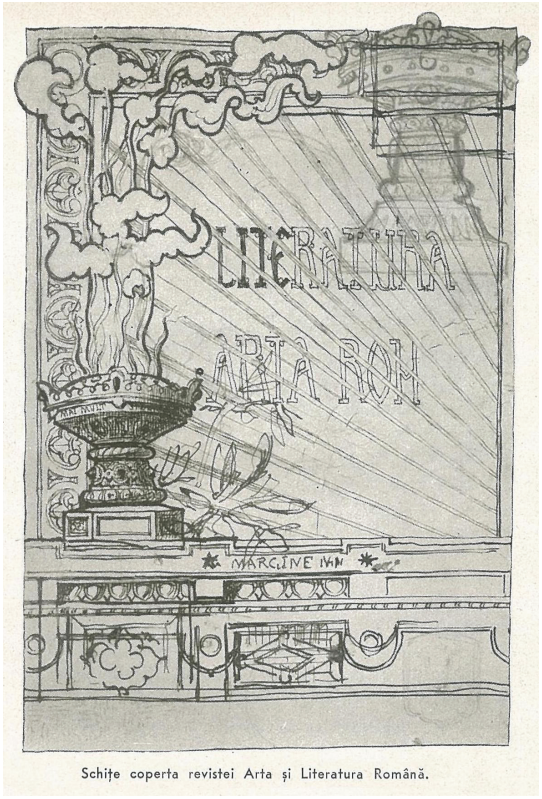
Ion Mincu: stil arhitectural și manieră didactică la începuturile învățământului românesc de arhitectură.

Privită sub raport ideologic, a doua jumătate a sec. al XIX-lea se hrăneşte din substanţa ideatică a revoluţiei de la 1848 şi este motivată de prioritatea configurării identitare a statului naţional, aflat în plin efort de alcătuire. Începuturile vieţii arhitecturale româneşti se petrec pe fondul modificării fundamentale de paradigma existenţială, intervenită odata cu abolirea structurilor bizantine ale vechii administraţii. Aceasta generează un curent puternic naţionalist, care va impregna discursul cultural al vremii şi al cărui rol firesc şi pozitiv va fi acela de modulator al absorbţiei de influenţe şi de creator de repere identitare.

Aşa se face că, într-o de atmosferă, de puternică ebuliţie culturală, pe la 1890, începe seria de evenimente care va vertebra lumea arhitecţilor. Astfel, în acest an apare primul serial românesc dedicat arhitecturii: *Analele Architecturei şi ale Artelor cu care se Leag*ă, în 1891 se înfiinţează SOCIETATEA ARCHITECŢILOR ROMÂNI (având 24 de membri fondatori), în 1892, ia fiinţă prin decret regal Comisiunea Monumentelor Istorice (for abilitat să identifice, să protejeze prin mijloace specifice şi să cerceteze monumentele de arhitectură ale ţării), şi tot în 1892 se crează o şcoală de arhitectură, prima formă efectivă de învăţământ de arhitectură din România, funcţionând din resursele şi sub oblăduirea Societăţii Arhitecţilor,

Arhitecţii care au făcut parte din primul corp didactic, având în răspundere proiectarea, studiaseră în străinătate, majoritatea la Ecole des Beaux Arts, la Paris, după ce unii dintre ei absolviseră deja Scoala de Poduri şi Sosele din Bucureşti. Se formaseră, aşadar, într-un spaţiu cultural comun, care îi ajuta să structureze programa noii şcoli după un model unitar unanim acceptat, şi anume cel francez. Acelaşi model va fi preluat şi de şcoala de stat, începând cu anul 1897, când corpului didactic i se vor adăuga nume noi, din



Schiţe coperta revistei Arta şi Literatura Română.

Ion Mincu. Schiţe pentru faţada Coperta revistei Arta şi Literatura Română. Revista Arhitectura, nr. 1, 1941, p. 37.

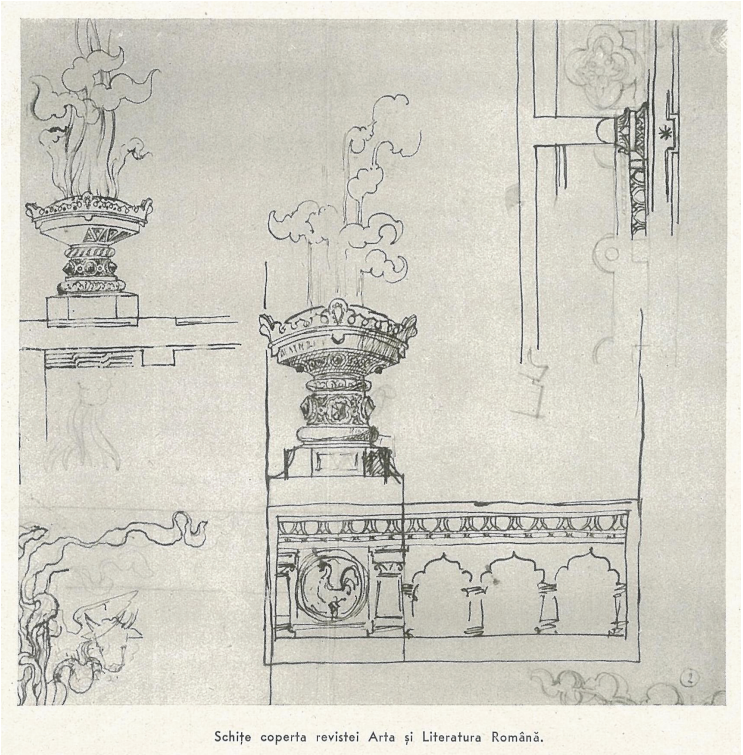
generaţii apropiate şi cu pregătire asemănătoare. Printre ei, Ion Mincu, deja ilustru fondator al Societăţii Arhitecţilor, creator al regulamentului de funcţionare al acestei şcoli, arhitect apreciat şi deputat de Putna, cu intervenţii consistente în presă şi în Parlament, în favoarea învăţământului de arhitectură şi a culturii române în general.

Academiile străine nu izbutiseră să veştejască idealurile paşoptiste în spiritul cărora fuseseră crescuţi aceşti primi dascăli, astfel încât activitatea lor profesională şi didactică va fi marcată de ţelul comun de a descoperi şi dezvolta valorile naţionale ale culturii, conform cunoscutului îndemn formulat pe la 1870 de Al. Odobescu:

"Studiaţi rămăşiţele oricât ar fi de mărunte ale producţiunii artistice din trecut şi faceţi dintr-însele sorgintea unei arte măreţe şi avute (...)nu pierdeţi nici o ocaziune de a vă folosi de elementele artistice ce vă prezintă monumentele româneşti rămase din vechime; dar prefaceţi-le, schimbaţi-le, dezvoltaţi-le."

Primul care va izbuti să dea chip tectonic acestor aspiraţii, este Mincu. El construieşte încă la 1886 casa Lahovari, iar la 1889-92, Bufetul de la Sosea, cu un vocabular formal şi de ornamentică absolut nou, desprins de eclectismul de conjunctură care bântuia arhitectura cultă a perioadei.

Cele două construcţii devin repere emblematice pentru o noua formula expresivă, generatoare de stil. Sursele de inspiraţie ale autorului, cu totul aparte în epocă, vor fi arhitectura medieval-eclezială românească, precum şi arta şi arhitectura vernaculară. Întreaga sa viaţă, Mincu va studia cu pasiune acest patrimoniu, culegând din ţară



Schiţe coperta revistei Arta şi Literatura Română.

Ion Mincu. Schiţe pentru faţada Coperta revistei Arta şi Literatura Română. Revista Arhitectura, nr. 1, 1941, p. 37.

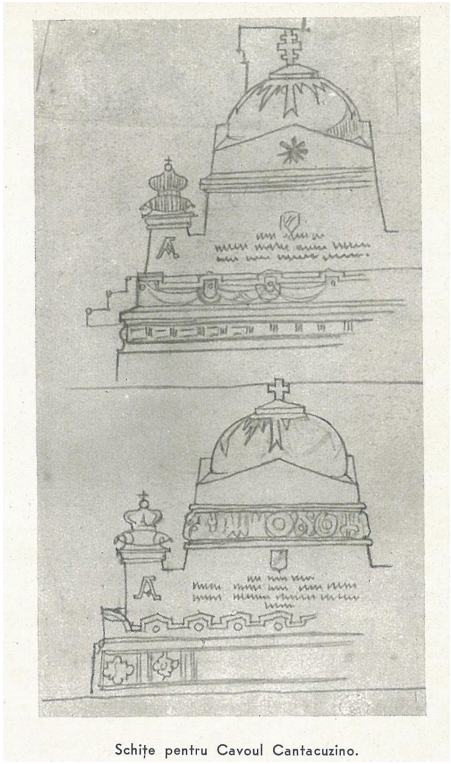
elemente arhitecturale şi motive decorative pe care le va prelucra apoi la planşetă, într-o perpetuă căutare a originalităţii şi a noului, aşa cum el însuşi afirma:

"Prefer o lucrare originala slabă decât o copie distinsă"[1]

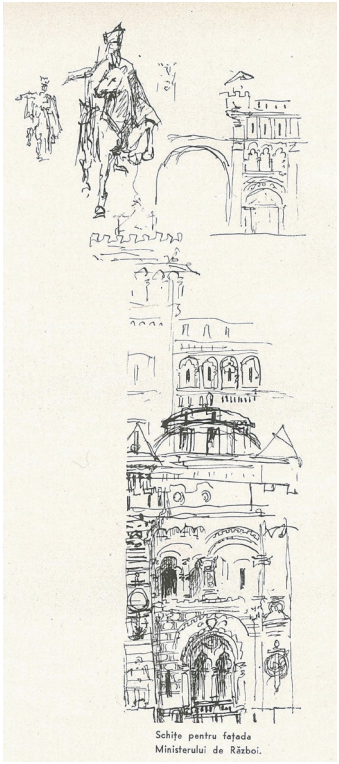
Exemplul său va fi urmat de majoritatea arhitecţilor vremii. Aglutinaţi în jurul Societăţii şi al Analelor Arhitecturii, ei vor dezvolta împreună o ideologie naţionalistă de tip romantic–emoţional şi vor încerca să pună bazele unui stil arhitectural nou, ale cărui premize lexicale, deja formulate de Mincu, vor fi adesea dezbătute în aceste instanţe.

Iniţial, numit simplu: stil românesc, acesta va fi cunoscut din deceniul trei al sec. XX sub denumirea de stil neoromânesc. Deşi apărut în aceeaşi perioadă cu stilul 1900, neoromânescul se individualizează prin motivaţia profundă care l-a generat: nevoia de identitate proprie a tinerei arhitecturi culte româneşti, deosebită de imboldul de a schimba pur şi simplu, cu alte formule de exprimare, registrul expresiv neoclasic, deja depăşit moral.

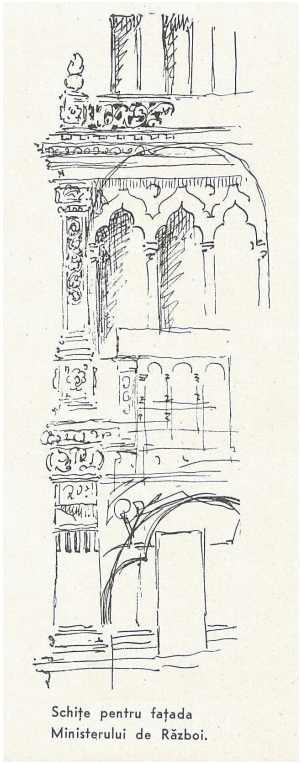
1 În *Arhitectura* 1941, p 41.



Ion Mincu.
Schiţe pentru faţada Cavoului Cantacuzino.
Arhitectura, nr. 1, 1941, p. 41.



Ion Mincu.
Schiţe pentru faţada Ministerului de Războiu.
Arhitectura, nr. 1, 1941, pp. 38.



Ion Mincu.
Schiţe pentru faţada Ministerului de Războiu.
Arhitectura, nr. 1, 1941, pp. 39.

Aderenţa extraordinară a majorităţii arhitecţilor români la acest current, are printre surse, nu întâmplător, personalitatea de excepţie a celui care a avut primul intuiţia gramaticii sale: Ion Mincu.

Iata ce afirma în 1941, fostul său student, Simion Vasilescu:

“Atât de puternică a fost influenţa lui Mincu şi a şcoalei lui, încât arhitecţii români, cu şcoli străine din Franţa şi mai puţini din Germania şi Italia, cari la început au compus în stilurile



Schiță pentru fațada Ministerului de Războiu.

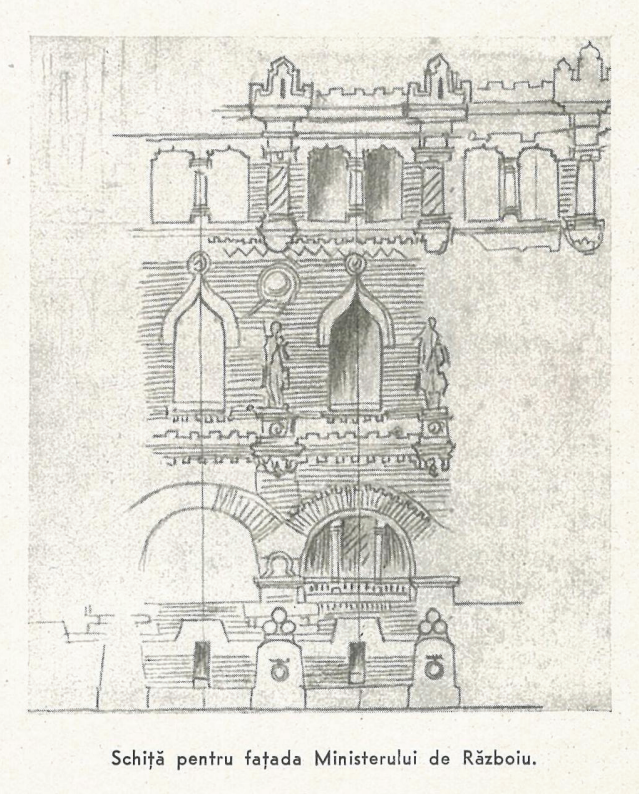
Ion Mincu. Schiţe pentru faţada Ministerului de Război. Arhitectura, nr. 1, 1941, pp. 41.

şcolilor lor, sub a căror influenţă se găseau, au sfârşit prin a lucra în stilul românesc al şcoalei iniţiate de Mincu."[2]

Profund îndatorat doctrinei iluminist–naţionaliste care marchează a doua jumătate a secolului XIX european, Ion Mincu face parte din categoria patrioţilor autentici care au alcătuit elita lumii culturale româneşti a vremii. Ei sunt cei care, cu energia lor extraordinară, cu pregătirea şi hotărârea lor, au făcut posibilă recuperarea în mai puţin de un secol a unei bune părţi din decalajul de mai bine de 200 de ani dintre România şi statele Europei occidentale la începutul veacului al XIX-lea.

[2] În *Arhitectura* 1941, p 42.

Intovertit, modest şi vertical, Mincu era, în mod fundamental, o fiinţă dual㠖 omul preciziei şi al poeziei, al sobrietăţii manifestărilor şi al exuberanţei creatoare. El trăia şi lucra cu o formidabilă dedicare, transmiţând şi discipolilor determinarea care îi era proprie. Activitatea sa didactică, desfăşurată după o grilă alcătuită de el însuşi, a fost amplu descrisă de foştii săi studenţi, care au înercat cu diferite prilejuri să îi descifreze metoda. Mincu pretindea participarea îndrumătorului de proiect, prin repetate corecturi în atelier, la realizarea efectivă a lucrărilor studenţeşti. Criticaţi destul de dur, studenţii suportau cu încredere stilul aspru, pentru că, în final, profesorul corecta el însuşi greselile şi stângăciile lor, îndreptând proiectele.

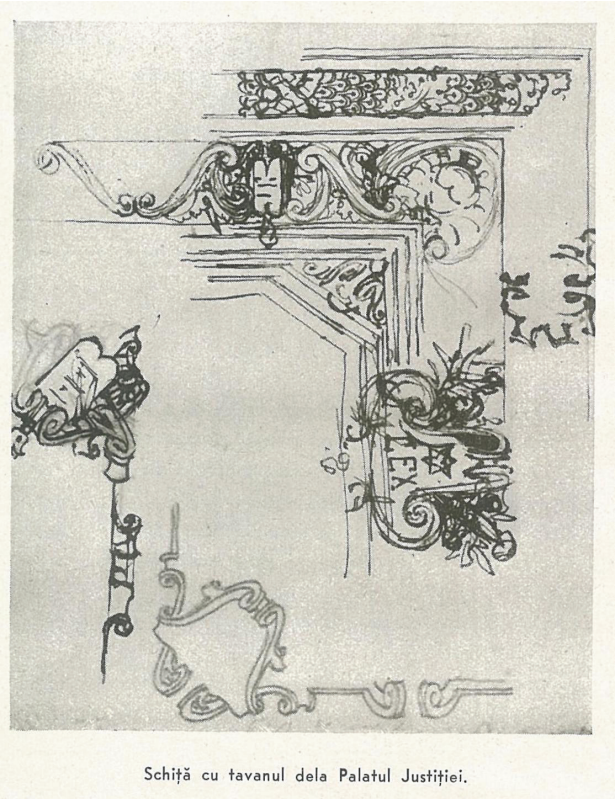


Ion Mincu.
Schiţe pentru faţada Ministerului de Război. Arhitectura, nr. 1, 1941, pp. 41.

Mulţi colegi – spune Simion Vasilescu –, *erau aspru certaţi de Mincu, şi adesea le adresa drept calificative, cuvinte grele, dar pentru că punea mâna pe creion şi le arăta cu folos, toţi elevii sufereau acest regim ucenicesc."*[3]

În dialogul profesor – student, spiritul auto-evaluator al acestuia din urmă era continuu stimulat, cum stimulată era deasemenea perseverenţa şi harnicia sa. Astfel, neparticiparea

[3] În *Arhitectura* 1941, p.42



Ion Mincu.
Schiţe pentru Palatul Justiţiei (tavan). Arhitectura, nr. 1, 1941, p. 40.

la toate concursurile organizate de şcoală, era sancţionată verbal, fără menajamente, de maestru, lucru care îi afecta nespus pe studenţi, întrucât îi erau deosebit de ataşaţi, după cum spune acelaşi Simion Vasilescu:

"Cu toata asprimea profesorului în timpul corecturilor, el işi iubea elevii, iar elevii l-au divinizat, l-au adorat ca pe un apostol"[4]

Programa alcătuită de Mincu conţinea o incursiune serioasă în istoria artei clasice. Studiul stilurilor se realiza treptat şi se continua cu o analiză amănunţită a monumentelor româneşti de arhitectură (citez din aceeaşi sursă):

"Mincu a început cu ordinele după Vignola pentru începători şi anul II şi cu aplicaţiunile ordinelor, pentru anul III, având ca prim program, 'Un corp de gardă' în Doric. Mincu punea mult temei pe studiul clasicului, pentru formarea ochiului, învăţarea proporţiilor şi desvoltarea gustului de frumos şi real.(...) De la clasic trecurăm la compoziţii în alte stiluri mai ales românesc, utilizând motive de pe monumente vechi şi vechile palate voivodale, case şi motive ţărăneşti."[5]

Este prilejul cu care maestrul însuşi descoperă împreună cu studenţii valenţele multiple ale surselor sale de inspiraţie, perfecţionându-şi stilul:

[4] Idem.

[5] Ibidem.

"Stiţi unde am învăţat arta românească? – ar fi spus Mincu odată – în ş*coala noastră, corectând pe elevii noştri, studiind fiecare motiv, fiecare combinaţie, văzând în fiecare naivă concepţiune de elev un stimulent pentru a căuta o soluţiune. În atelierul şcoalei am învăţat cu adevărat arta românească."*

Cu o inteligenţă deosebit de mobilă, neînchistată de canoane estetice, el făcea eforturi să încurajeze gândirea şi sensibilitatea proprie a fiecarui student, displăcându-i copierea servilă şi lucrul neinspirat. Un alt discipol al său, Spiridon Ceganeanu, marturiseşte despre el:

"Şi nici nu a pus vreo îngrădire, la şcoală, în corecturile ce făcea, manierei în care înţelegea elevul să lucreze. Îl urmărea pe drumul ales, călăuzindu-i paşii către desăvârşirea artistică. De altfel, el nu credea în canoane, în reguli, în scheme."[6]

"…regulile – spunea Mincu undeva, – *sunt făcute pentru cei ce nu pot face decât după reguli. Cine are pe dracul într'ânsul trece peste ele."*

Comentariile respectos-elogioase ale discipolilor săi continuă astfel, radiografiind o activitate exemplară şi creatoare de şcoala.

"Atât de puternică a fost influenţa lui Mincu şi a şcoalei lui, în cât arhitecţii români, cu şcoli străine din Franţa şi mai puţini din Germania şi Italia. Cari la început au compus în stilurile şcolilor lor, sub a căror influenţă se găseau, au sfârşit prin a lucre în stilul românesc al şcoalei initiate de Mincu."[7]

Important de subliniat este faptul că metoda Mincu, constând în mod esenţial în implicarea afectivă şi efectivă a profesorului în formarea tinerilor viitori arhitecţi, va avea doua două tipuri majore de rezultate, decurgând, dealtminteri, unul din celălăt: afecţiunea necondiţionată şi eternă a studenţilor săi, care dupa moartea sa vor organiza un cerc omagial cu numele maestrului, şi polarizarea gândirii unei întregi generaţii de succesori

---

[6] În *Arhitectura* 1941, p. 42.

[7] Ibidem.

pe direcţia iniţiată de acesta, întru construirea unui stil arhitectural naţional, autentic şi reprezentativ.

Acuzat de a fi stilul unui program unic – acela de locuire, căci dezvoltarea sa în registru monumental a condus la rezultate discutabile –, după moartea lui Mincu, şi mai cu seamă în contextul nou generat de Primul Război Mondial, curentul conturat de maestru îşi pierde treptat măsura şi caracterul,. Cu toate acestea, prin extindere şi prin trăsături, el identifică epoca ce i s-a circumscris şi potenţează spaţiul românesc în spiritul arhetipurilor sale expresive, conferind acestor dimensiuni ale fiinţei naţionale, caracter şi unicitate.

Gabriela Tabacu